

V njih se namreč kažeta nezrelost in pomanjkanje sleherne zmožnosti za stvarno intelektualno refleksijo, hkrati pa razkrivajo take izjave tudi nena-
vadno demagogijo in konformnost, česar vsega pa Ivu Pogoreliču zares ni
treba.

Kajti da ne bo pomote:

četudi ne hodim stat v ranih jutranjih urah pred blagajno Cankarjevega
doma za vstopnice za Pogoreličeve koncerte in ne sodim tudi v tiste struk-
ture, ki jim samoupravni dogovori omogočajo, da prihajajo do vstopnic
brez čakanja ali celo brezplačno, in četudi nisem doslej še pomislil, da si
moram utrditi svoj družabno-družbeni status z obiskom Pogoreličevega
koncerta, kjer bi me direkcija Cankarjevega doma opozarjala prek zvočnikov,
naj, če že, kašljam v robček (nisem pač zrasel znotraj sovjetske kulture in
gruzinske civilizacije, ampak sredi slovenske provincialnosti, zoper katero
se tako uspešno bori direkcija Cankarjevega doma, ko vse to oznanja po
zvočnikih, mene, slovenskega provincialca, pa so obiski številnih koncertnih
prireditev po vsej Evropi na lastne stroške samo utrdili, da razen v Cankar-
jevem domu in v Sovjetski zvezi nikjer nikoli ničesar ne oznanjajo po
zvočnikih), četudi torej nisem počel vsega tega, sem prepričan o izjemnosti
Pogoreličevega pianističnega talenta. In tako sem se nehote spomnil modrosti
starega Goetheja, ki se mu je (ne v velekulturni na realni socializem ceplje-
nega ruskega carizma, ampak v zakotnem Weimarju tam na prelomu
osemnajstega in devetnajstega stoletja) utrnilo globoko spoznanje: »*Künstler
schaffe, rede nicht!*«, čemur bi se po naše reklo: Umetnik ustvarjaj in nika-
r ne govôri! Pogoreliču ne bi škodilo, ko bi se v svoji prihodnji karieri držal
te Goethejeve maksime in ostal za klavirjem, saj je tam njegova resnična
domena. *The rest is silence.*

O Klandru in Levcu

Dušan
Mevlja

Peter Levec je v 2. številki Sodobnosti objavil
zapis, s katerim enostransko seznanja bralce
Sodobnosti s polemiko z menoj o Partljičevih Šču-
kah. Ta polemika je potekala na straneh sobotne
priloge lanskoletnega Dela. Ker uredništvo Dela,
kot sporoča Levec, ni objavilo Levčeve »dodatne
replike« k tej polemiki, jo zdaj Levec objavlja v
Sodobnosti. S tem si je vso zadevo zelo praktično

poenostavil, saj so bralci Sodobnosti seznanjeni le s polemiko, kakor bi jo
rad predstavil Levec.

Poleg tega je Levec skregan z logiko. Zapisal je, da drugače mislečim
ne dam do besede. Za drugače mislečega šteje sebe, ki je napisal pozitivno
sodbo o Partljičevih televizijskih Ščukah, pa jo je vrglo uredništvo TV-15
v koš, kot sam zatrjuje. Leta 1975 so kritiki in občinstvo ugodno sprejeli
gledališke Ščuke. Sam sem bil takrat »drugače misleči« in sem še danes.

Peter Levec se zdaj že tretjič zaletava vame, v moje drugačno mnenje o Ščukah. Če ima on drugačno mnenje, ga je treba objaviti in spoštovati, če pa ga imam jaz, ga je treba ovreči. Res čuden borec za »drugačnost«! Levec mi očita, da me grize zavist, ker dosega Partljič uspehe. Zato sem po Levčevem mnenju strgal Ščuke. Po tej logiki je bil Partljiču zavisten tudi pokojni Eli Finci, ki je Partljičeve Ščuke scefрал na koščke. In tudi Viktor Konjar je bil najbrž hudo zavisten Partljiču, ko mu je napisal za Ščuke neprizanesljivo kritiko.

In zakaj naj bi bil zavisten Partljiču? Za inkaso ob razprodanih Ščukah? Partljič v »Stopu« že dve leti tarna, da od honorarjev ne more živeti. Po njegovem tarnanju sodeč, je velik siromak. Naj bi mu bil zavisten za umetniški uspeh Ščuk? Ta je vendar daleč za inkasom . . . Očitek o zavisti je tako primitiven in na tako nizki ravni, da bi se mu Levec res lahko izognil.

Medtem je Partljič napisal že kaj dramsko boljšega in umetniško vrednejšega. Tudi sam Partljič svojih Ščuk ne ceni preveč, v enem izmed svojih zadnjih razgovorov na televiziji je izjavil, da so Ščuke nekakšna »nesreča« v njegovem pisateljskem opusu. Najbrž se je sam še pravočasno zavedel, da umetniška cena Ščuk ni preveč visoka, da v njih vse preveč koketira z gledališkim parterjem, čeprav jih Levec še kar naprej vneto zagovarja in hvali.

Kar zadeva lik Klandra v Ščukah, ki ga Levec postavlja v sam naslov zapisa v Sodobnosti v zvezi z mojim imenom (bolj bi se prilegala zveza Klandra z Levcem, ki je njegov simpatizer), je bil v prvi gledališki različici Ščuk označen kot »star partizan«. Po moji kritiki pa je Partljič za televizijsko izvedbo spremenil Klandra v »majskega partizana«. Že sama ta sprememba pove dovolj, menda se je avtor le zavedel, da takih starih partizanov ni . . . Ta Partljičev Klander ni nikakršen »navaden, človeško simpatičen mali človek«, kot ga želi videti Levec kot Partljičev odvetnik, temveč čisto navadna mala ogabna kreatura. Viktor Konjar je v svoji oceni Ščuk napisal, da Klander v Ščukah ni ne komičen, ne tragičen, kvečjemu oduren, ničev in cunjast! Viktor Konjar se je v svoji kritiki vprašal, s kakšnim namenom, s kakšnim odnosom do partizanskih tradicij in do borčevske prisotnosti v sedanjem dogajanju je prikazal Partljič takega »partizana«.

Isto vprašanje bi lahko postavil Petru Levcu, zakaj se na mile viže trudi zagovarjati takega »partizana«?

Nekateri smo po Levčevem mnenju »abnormalno občutljivi za partizansko čast«. Kaj hočemo, vsi ne moremo biti enako občutljivi, eni so bolj, drugi manj, nekateri pa sploh nič . . . Zaradi Petra Levca bi lahko skakale po slovenskih odrih v vlogah partizanov take ali drugačne šemaste figure, glavno je, da je igra zabavna in da se ljudje smejiijo, glavno je, da je hec . . .

Ko sem v TV-15 napisal nekaj kritičnih misli o upodobitvi nekaterih likov v Partljičevi televizijski nadaljevanki »Oblaki so rdeči«, se je po pričakovanju na iztočnico oglasil spet Peter Levec in ga skušal vzeti za zaščito, žal, precej neprepričljivo. Kajti v tej nadaljevanki se je dogajalo kaj čudno partizanstvo. Tako čudno, da je napisal o tej nadaljevanki oster epigram Matej Bor:

OBLAKI SO RDEČI

Posvečeno T. Partljiču

*Oblaki so rdeči, in komanda
je tudi rdeča, gošar pa zelen.
Film bi lahko uspel — kot propaganda,
da partizanski boj je bil zgrešen.*

Matej Bor je v svojem epigramu povedal vse, kar si misli o Partljičevi upodobitvi NOB. Njegova kritika je uničujoča. Zakaj Peter Levec, kot vnet zagovornik Partljiča, ni napadel Mateja Bora? Mar se boji njegovega pristorenega epigramatskega peresa? Morda mu je za napad na Mateja Bora zmanjkalo poguma, ki ga v dvobojih z menoj na veliko troši . . . ?

Opazil sem, da si Peter Levec vztrajno maši uho pred vsem, kar napišejo o Partljiču negativnega drugi avtorji, svoje veliko in čuječno uho ima odprto zgolj za moje kritične pripombe. Iz tega izvira logičen zaključek, da mu ne gre toliko za obrambo Partljiča, kolikor za napad name.

Peter Levec se bo moral naučiti v svojih polemikah, kjer izreka pozitivne sodbe, te sodbe tudi utemeljevati. Josip Vidmar je nekje zapisal zanimivo misel, da je treba negativno sodbo utemeljiti, pozitivno pa še bolj, kajti pozitivna sodba je veliko bolj odgovorna kot negativna. Peter Levec namreč v svojih dosedanjih polemikah, ko je branil Partljiča, svoje pozitivne sodbe ni z ničimer utemeljil. Ščuke so mu bile všeč, ker jih je napisal Partljič, ki mu je simpatičen in ker se Partljičevim odrskim šalám poslušalci smejijo . . .

Peter Levec mi očita, da ne živim s časom. Morda res ne živim, kajti takšne literature o NOB, kot jo piše Partljič, res ne morem sprejemati brez kritičnih pripomb. Levec jo namreč samó hvali, on živi s časom . . .

Zdaj je takšen čas, da nastajajo dela o NOB, kjer ni več razlik med partizani in domačimi izdajalci, eni in drugi so namreč ubijali . . .

Glej esej Karla Grabeljška, ki v Delu z dne 12. januarja letos polemizira z delom »Gaužen hrib« Jožeta Snoja.

O tem romanu je partizanski bard Matej Bor v grenkih verzih takole izrazil svoje kritično mnenje:

GAUŽENSNOJ

*Če nočeš, da pisanje bi ti zastarelo,
ne piši črno-belo, dragi moj,
pač pa tako kot piše Gaužensnoj-
ne črno-belo, pač pa samo belo.*

Zdaj je takšen čas, da lahko vsak pisec piše o NOB kar in kakor hoče, kakor se mu poljubi. Lahko obrača NOB kakor požeto travo, lahko si izmišlja o njej, kar mu pade na pamet.

Ker se s takim pisanjem o NOB, ki si dovoljuje popačiti podobo NOB, ne strinjam, kaže, da res ne živim več s časom. S tem časom živijo le tisti, ki tako samoumevno sprejemajo, še več, ki jo hvalijo in strastno zagovarjajo.

K sreči nas je še nekaj »abnormalno občutljivih za partizansko čast« (Matej Bor, Karel Grabeljšek, Viktor Konjar, Fani Okič, podpisani . . .), ki se ne zadovoljujejo z vsakršno skonstruirano podobo NOB. Kaj pa potem, ko teh »abnormalnežev« ne bo več? Kaže, da prihaja zlati vek za »sodobno«, »moderno«, »sproščeno« in tradicionalnih ostankov »osvo-bojeno« literaturo o NOB, v kateri bodo partizani izenačeni z domačimi izdajalci, saj so po mnenju teh avtorjev vsi ubijali . . .

Zdaj je baje takšen čas. Če je res takšen čas, potem res ne živim več s tem časom . . .

Zaključek: Stvar je zelo preprosta. Levcu so Partljičeve Ščuke všeč. Všeč mu je tudi Klander, ki mu je celo simpatičen. Meni Ščuke niso všeč, še manj pa Klander, ki naj bi predstavljal partizana, pa je le mevžasta kreatura.

Jaz sem se z Levčevo sodbo o Ščukah že sprijaznil, bog mu jo požegnaj, okusi so pač različni. Levec pa se z mojo sodbo Ščuk in Klandra ne more sprijazniti in se kar naprej zaganja vame in mi vsiljuje svojo sodbo. Stvar postaja zaradi Levčeve vsiljive tečnosti že dolgočasna in groteskna. Upam, da mi zaradi tega ne bo treba več tratiti črnila, še posebej zato, ker je medtem že sam Partljič spoznal, da mu Ščuke ne bodo pomagale pri ohranjanju slovesa dobrega dramatika. Za konec še to: Peter Levec me vlači po časnikih in revijah, kakor kakšnega hudodelca, ki je zagrešil kulturni zločin. Jaz pa sem samo napisal svoje kritično mnenje o nekaterih literarnih delih, ki obravnavajo NOB, kot borec in udeleženec NOB, ki mu ni vseeno, kako jo nekateri avtorji preobračajo in po svoje krojijo. Ali je res že prišel tisti čas, ko se bom moral zaradi tega javno zagovarjati?